

กฎหมายกับการแก้ไขปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ Legal Solutions for Animal Cruelty

พงษ์บวร ประสูตร์แสงจันทร์^{1*} สุธาทิพย์ ขวัญใจกลางดง¹ นพมาศ เกตุรักษา¹ ศิริลักษณ์ ยิ่งยืน¹
รัตนพร สว่างแสง¹ กัลย์สุตา สงสถิตย์¹ ศิรินาถ ทองปาน¹ จิราภรณ์ ธรรมนุส¹ และณรงค์ฤทธิ์ ชันคำ¹

¹สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*P_sangchan@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาการกระทำซึ่งเป็นการทารุณกรรมสัตว์ในประเทศไทย ซึ่งแม้ปัจจุบันจะมีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 อันเป็นกฎหมายโดยเฉพาะ เพื่อคุ้มครองสัตว์แล้วก็ตาม แต่กลับพบว่ายังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการกระทำทารุณกรรมสัตว์ได้อย่างเป็นรูปธรรม และการทารุณกรรมสัตว์ยังคงมีให้เห็นในหน้าสื่อต่าง ๆ แม้ว่าหน่วยงานและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้ตื่นตัวและเรียกร้องให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังแล้วก็ตาม แต่การขาดความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาอย่างแท้จริงของคนในสังคม ทำให้สัตว์เหล่านี้ยังคงถูกรังแกและถูกทารุณกรรมอยู่เช่นที่เป็นมา

คำสำคัญ: การทารุณกรรมสัตว์ คุ้มครองสัตว์ กฎหมายคุ้มครองการทารุณกรรมสัตว์

Abstract

This article aims to study and analyze action problems about animal cruelty in Thailand. Although there is currently The Cruelty Prevention and Welfare of Animal Act, 2014, which is a law especially for animal protection, it still cannot solve the problems of animal abuse and there are cruelty to animals seen in various media. In fact, any organization and individuals involved has been awaking and demanding serious law enforcement, but the lack of knowledge and understanding of the real problems of people in the society are still being bullied and abused.

Keywords: animal abuse, animal protection, the prevention of cruelty to animals act

1. บทนำ

สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่ง และถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีบทบาทในการสร้างสมดุลต่อระบบนิเวศวิทยาให้สามารถดำรงอยู่ได้ โดยสัตว์เป็นองค์ประกอบสำคัญของห่วงโซ่อาหารในฐานะเป็นผู้บริโภคที่ทำให้เกิดการหมุนเวียนหรือการเคลื่อนย้ายของสารอาหารจากพืชไปสู่สิ่งมีชีวิตชนิดอื่นเป็นทอด ๆ เกิดเป็นวัฏจักรในระบบนิเวศ สัตว์จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวพันกับทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตในลักษณะของการพึ่งพา หรือส่งผลต่อกันในหลายรูปแบบ มนุษย์เองก็มีความสัมพันธ์กับสัตว์เช่นเดียวกัน จากภาพวาดในถ้ำที่กระจายอยู่ทั่วโลก เช่น ภาพวาดผนังถ้ำที่เทือกเขา Tassili n'Ajer ในประเทศแอลจีเรีย ซึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงฤดูกาล การอพยพของสัตว์ และการเปลี่ยนแปลงในชีวิตของมนุษย์ ภาพเขียนสีผนังถ้ำในหุบเขาเอลเมดาโน ประเทศชิลี ที่แสดงวิถีชีวิตการล่าวาฬของมนุษย์ หรือภาพมนุษย์และสัตว์ในถ้ำ Les Combarelles ในประเทศฝรั่งเศส (NGThai, 2018: ออนไลน์) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์และสัตว์ที่เกี่ยวข้องกันตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สัตว์เป็นอาหาร ใช้ทำเครื่องนุ่งห่ม เป็นพาหนะเดินทาง หรือเป็นสัญลักษณ์ทางศาสนา แต่ทว่าในโลกยุคปัจจุบันมนุษย์มิได้ล่าสัตว์เพื่อเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตดังเช่นอดีต สัตว์บางชนิดถูกใช้เป็นที่ระบายอารมณ์ ถูกกระทำทารุณกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมทางจิตใจของคนในสังคม การปล่อยปละละเลยปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ กล่าวคือเมื่อสัตว์ตกเป็นเหยื่อ ตกเป็นที่รองรับอารมณ์เพื่อความบันเทิง เป็นเหตุให้ทรัพยากรธรรมชาติต้องสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์และส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ทำให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณในการป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมา เช่น ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ค่าใช้จ่ายในการเพาะพันธุ์สัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสัตว์ที่ถูกทารุณกรรม เป็นต้น

ในอดีตประเทศไทยไม่มีกฎหมายในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์บัญญัติไว้โดยเฉพาะ มีเพียงบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ที่สอดแทรกอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาในส่วนความผิดละเมิดโทษอย่างน้อย 2 มาตรา กล่าวคือ มาตรา 381 ซึ่งบัญญัติว่า ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์ โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือ ปรับไม่เกิน 1 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และ มาตรา 382 ซึ่งบัญญัติว่า ผู้ใดใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร หรือ ใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ชรา หรือ อ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1 หมื่นบาทหรือ ทั้งจำทั้งปรับ (สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์, 2558, 126-127) จนกระทั่งในปี 2547 มีการเคลื่อนไหวของภาคเอกชน นำโดยสมาคมป้องกันการทารุณกรรมสัตว์แห่งประเทศไทยร่วมกับสภานายความในการยกร่างกฎหมายในลักษณะเดียวกันนี้ขึ้นมา และนำมาประชุมรวมเข้ากับร่างของกรมปศุสัตว์ซึ่งมีความคิดริเริ่มที่จะเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้เช่นกันเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2550 โดยร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ฉบับแรกของกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับการเห็นชอบโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ(คสช.) เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2557 และเสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติเห็นชอบในหลักการวาระที่ 1 และให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญรวม 15 คนขึ้นพิจารณาในคราวประชุมครั้งที่ 15/2557 วันที่ 10 ตุลาคม 2557 และลงมติในวาระที่ 2 และที่ 3 เห็นชอบ ให้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย ในคราวประชุมครั้งที่ 23/2557 เป็นพิเศษ วันที่ 12 พฤศจิกายน 2557 (ณัฐพล ยิ่งกล้า , 2559: ออนไลน์) ในปัจจุบันประเทศไทยจึงมีกฎหมายที่ใช้บังคับกับการทารุณกรรมสัตว์โดยตรง คือ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 แต่เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติฉบับนี้กลับพบว่า การนิยามความหมายของคำว่า “สัตว์” มิได้ครอบคลุมถึงสัตว์ป่า ทำให้เกิดปัญหาไม่อาจตั้งข้อหากับผู้ล่าสัตว์ป่าว่าเป็นการทำผิดฐานทารุณกรรมสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ.2561 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกประกาศกระทรวงกำหนดนิยามความหมายของสัตว์ที่อยู่อาศัยในธรรมชาติ หมายความว่า สัตว์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการเลี้ยงดูจากมนุษย์ (ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2561: ออนไลน์) ดังนั้นในปัจจุบันนี้จึงนับว่าปัญหาสัตว์ป่าไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้จึงได้รับการบรรเทา แต่ยังคงมีปัญหาในด้านอื่นซึ่งมีสาเหตุมาจากตัวผู้กระทำผิดเอง จากสภาพสังคม และจากการบังคับใช้กฎหมายของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและขาดการตระหนักถึงปัญหาการทารุณกรรมอย่าง

จริงจัง ซึ่งคณะผู้จัดทำได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาปัญหาอาชญากรรม กรณีการทารุณกรรมสัตว์ พร้อมแนวทางป้องกันการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม เพื่อจะทำให้ปัญหาอาชญากรรมในการทารุณกรรมสัตว์ลดลงหรืออาจสูญหายไปจากสังคม

2. บทนิยาม

“สัตว์” หมายความว่า สัตว์ที่โดยปกติเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์บ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นพาหนะ สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดงหรือสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์, 2557: ออนไลน์)

“การทารุณกรรม” หมายความว่า การกระทำหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ที่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวดความเจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และให้หมายความรวมถึงการใช้สัตว์เพื่อการ สัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชราหรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้องเพื่อแสวงหาประโยชน์ ใช้สัตว์ประกอบภารกิจ ใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร หรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชราหรืออ่อนอายุ (พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์, 2557: ออนไลน์)

“สัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติ” หมายความว่า สัตว์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการเลี้ยงดูจากมนุษย์ (ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2561: ออนไลน์)

3. ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1.1 แนวคิดและทฤษฎี

1) ทฤษฎีความด้อยทางชีววิทยา (Biological Inferiority Theories)

จอห์น แกสปาร์ สปุซซริม (John Gaspar Spurzhrim) ให้ความเห็นว่า สมองของมนุษย์มีส่วนก่อให้เกิดพฤติกรรม ในส่วนของพฤติกรรมไม่ดี เช่นความก้าวร้าว ชอบทำลาย การต่อสู้ ในส่วนที่เกี่ยวกับความรู้ผิดชอบชั่วดี เช่น รักลูก เมตตา เป็นมิตร เช่นเดียวกับการกระทำทารุณสัตว์ ที่มักเกิดจากการไร้คุณธรรม กล่าวคือ ความเมตตากรุณา จนทำให้เกิดอาชญากรรม (ปิยะพร ตันณีกุล, 2558: 112)

2) ทฤษฎีการไม่สามารถเรียนรู้ (Learning Disabilities)

ความไม่สามารถเรียนรู้นั้น เชื่อว่า เกิดมาจากสมองสั่งงานผิดปกติ เนื่องจากพบว่านักโทษหรือเยาวชนที่กระทำ ความผิดจำนวนมาก ไม่มีความสามารถในการเรียนรู้หนังสือได้เช่นเดียวกับคนปกติ เรียนไม่ได้ ถูกมองว่าเป็นตัวปัญหา น้อยใจ เรียนไม่จบ ถูกชักจูงง่าย นำไปสู่การกระทำผิด ซึ่งการถูกมองว่าเป็นตัวปัญหา อาจทำให้ตัวผู้กระทำผิดเกิดความรู้สึกกดดัน เก็บกด ไม่มีที่พึ่ง จึงต้องระบายความรู้สึกออกมาโดยการกระทำทารุณสัตว์ (ปิยะพร ตันณีกุล, 2558: 116)

3) ทฤษฎีการควบคุมตนเอง (Self Control Theory)

การควบคุมตัวเอง คือ ความสามารถในการระงับยับยั้ง พลังอำนาจในการควบคุมอาการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความหุนหันพลันแล่น การชอบเสียง การชอบใช้กำลังกาย การเป็นคนเจ้าอารมณ์ การยึดตัวเองเป็นจุดศูนย์กลาง โดยสิ่งเหล่านี้ มีผลก่อให้เกิดการกระทำรุนแรงต่อสัตว์ (ปิยะพร ตันณีกุล, 2558: 136)

4) ทฤษฎีอาชญากรรมกับพัฒนาการในการกระทำผิด (Life Course Theory)

โรเบิร์ต เจ แซมป์สัน (Robert J. Sampson) และ จอห์น เอช ลอบท์ (John H. Laub) เห็นว่า การกระทำผิดสามารถเกิดได้ในทุกช่วงวัย ซึ่งในระหว่างทางแห่งการดำเนินชีวิตอาจมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่กลายเป็นจุดผกผันของชีวิตได้ทั้งในทางที่ดีและไม่ดี นอกจากนี้ ยังมองว่า การกระทำผิดในวัยเด็กสามารถที่จะส่งผลกระทบต่อเรื่องไปถึงวัยผู้ใหญ่ได้ หากคนนั้นมีความผูกพันทางสังคมที่ไม่ดี เช่น ความผูกพันในครอบครัวและโรงเรียนที่ไม่ดี เช่นเดียวกับการกระทำทารุณสัตว์ มักเกิดจากพื้นฐานครอบครัวที่ไม่ดี จึงทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้น (ปิยะพร ตันณีกุล, 2558, 140-141)

3.1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1) พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557

มาตรา 20 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร

มาตรา 21 การกระทำดังต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20

(1) การฆ่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร ทั้งนี้ เฉพาะสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร

(2) การฆ่าสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์

(3) การฆ่าสัตว์เพื่อควบคุมโรคระบาดตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์

(4) การฆ่าสัตว์ในกรณีที่สัตวแพทย์เห็นว่าสัตว์ป่วย พิการ หรือบาดเจ็บและไม่สามารถเยียวยาหรือรักษาให้มีชีวิตอยู่รอดได้โดยปราศจากความทุกข์ทรมาน

(5) การฆ่าสัตว์ตามพิธีกรรมหรือความเชื่อทางศาสนา

(6) การฆ่าสัตว์ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์อื่น หรือป้องกันความเสียหายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สิน

(7) การกระทำใด ๆ ต่อร่างกายสัตว์ซึ่งเข้าลักษณะของการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์โดยผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์หรือผู้ซึ่งได้รับยกเว้นให้กระทำได้โดยไม่ต้องขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์จากสัตวแพทย์สภาตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการสัตวแพทย์

(8) การตัด หู หาง ขน เขา หรืองาโดยมีเหตุอันสมควรและไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์หรือการดำรงชีวิตของสัตว์

(9) การจัดให้มีการต่อสู้ของสัตว์ตามประเพณีท้องถิ่น

(10) การกระทำอื่นใดที่มีกฎหมายกำหนดให้สามารถกระทำได้เป็นการเฉพาะ

(11) การกระทำอื่นใดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

มาตรา 31 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 20 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

มาตรา 97 ผู้ใดกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นการทำลายหรือทำให้สูญหาย หรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นของรัฐหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายให้แก่รัฐตามมูลค่าทั้งหมดของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย สูญหาย หรือเสียหายไปนั้น

3) ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติ พ.ศ. 2561

ข้อ 2 “สัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติ” หมายความว่า สัตว์ที่ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการเลี้ยงดูจากมนุษย์

ข้อ 3 ให้สัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติดังต่อไปนี้ เป็นสัตว์ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

(1) กระรอกหลากสี (*Callosciurus finlaysonii*)

- (2) นกเขาขาว (*Geopelia striata*)
- (3) ลูกผสมสัตว์ตระกูลเสือ (Hybrid tiger in Felidae family)
- (4) หมูป่า (*Sus scrofa*)
- (5) อีเห็นข้างลาย หรืออีเห็นธรรมดา (*Paradoxurus hermaphroditus*)

4) ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 381 ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือ ฆ่าสัตว์ โดยให้ได้รับทุกข์เวทนาอันไม่จำเป็นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือ ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 382 ซึ่งบัญญัติว่า ผู้ใดใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร หรือ ใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ขรา หรือ อ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือ ทั้งจำทั้งปรับ

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อนิสา ม่วงมิ่งสุข และ สุรพล ศรีวิทยา (2561) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและคุ้มครองสัตว์ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบกฎหมายคุ้มครองการทารุณกรรมสัตว์ของประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย และประเทศออสเตรเลีย ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยมีการห้ามการทารุณกรรมสัตว์มากกว่าประเทศมาเลเซีย ซึ่งกำหนดความผิดเฉพาะบุคคลผู้จัดการต่อสู้อัตโนมัติ ส่วนสนับสนุนในการบริหารจัดการหรือกระทำการจัดหาสถานที่ หรืออนุญาตให้ใช้สถานที่เพื่อนำสัตว์มาต่อสู้อัน รวมถึงกำหนดให้ผู้ชม ผู้นำเข้า ส่งออกสัตว์เพื่อใช้ต่อสู้อันเป็นความผิด แตกต่างจากประเทศออสเตรเลียที่กำหนดเกี่ยวกับผู้กระทำการทารุณกรรมสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นผู้ครอบครอง ดูแลสัตว์นั้นหรือไม่ก็ตาม กระทำการทารุณกรรมสัตว์ ให้สัตว์พิการ หรือได้รับความเจ็บปวดอย่างโหดร้ายทารุณ หรือเป็นเหตุให้ได้รับอันตราย เจ็บปวด ทนทุกข์ทรมาน โดยประเทศไทยได้กำหนดบทลงโทษสูงกว่าในประเทศมาเลเซีย แต่ยังคงต่ำกว่าประเทศออสเตรเลีย นอกจากนี้ในประเทศมาเลเซีย ศาลมีอำนาจสั่งให้รับสัตว์ หรือเคลื่อนย้ายสัตว์จากเจ้าของ และส่งสัตว์นั้นไปยังองค์กรเกี่ยวกับสัตว์ที่มีอำนาจตามกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีกระบวนการที่ชัดเจนในเรื่องนี้

ศุทธิณี อยู่สวัสดิ์ (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการตีความกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและอังกฤษ ผลการวิจัย พบว่า การที่ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์นั้น นอกจากเป็นการแสดงให้เห็นนาประเทศไทยเองก็ยอมรับเรื่องสิทธิของสัตว์รวมถึงถึงตัวต่อเรื่องการคุ้มครองสัตว์แล้ว ยังเป็นการแสดงออกถึงความรักและเอาใจใส่ต่อสัตว์ซึ่งอยู่ร่วมกับมนุษย์ เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิ่งแวดล้อมอีกด้วย การที่พระราชบัญญัติดังกล่าวเพิ่งประกาศใช้บังคับจึงมีหลายประเด็นที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ถูกบัญญัติขึ้นในช่วงที่กระแสสังคมเรื่องการรักสัตว์และคุ้มครองสัตว์ ในประเทศไทยกำลังเป็นประเด็นสำคัญ จึงทำให้มีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับกฎหมายดังกล่าว รวมทั้งบางถ้อยคำในกฎหมายฉบับนี้ อาจเกิดปัญหาในการพิจารณาวินิจฉัยต่อไปในอนาคต

4. บทวิเคราะห์

จากการศึกษาปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ในประเทศไทยพบปัญหาต่าง ๆ แยกพิจารณาได้ดังนี้

- 1) ปัญหาด้านตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งมีปัจจัยจากจิตใจสำนึกของคนที่ขาดความรับผิดชอบ เช่น นำสัตว์มาเลี้ยงแก่หมาในบางเวลา หรือนำสัตว์มาเลี้ยงไปตามกระแสนิยมของสังคม ยกตัวอย่างของร้านเพาะพันธุ์แมวเพื่อให้เกิดสายพันธุ์แปลกประหลาด โดยการใช้แมวจำนวนมากมาทดลองผสมพันธุ์จนยีนส์ด้อยเพื่อให้ได้แมวสายพันธุ์ที่เรียกว่า สฟิงซ์จิวเพียง 1 ตัว ยิ่งมีหน้าแปลกประหลาดมากยิ่งขึ้นที่เป็นที่นิยม การทดลองที่ปราศจากการควบคุมทำให้แมวบางส่วนต้องตายไป บางส่วนเกิดมา

บกพร่อง พิกการ อ่อนแอและติดเชื้ ทำให้แมวเหล่านี้ได้รับความทุกข์ทรมาน ซึ่งถือว่าการทารุณกรรมสัตว์อันไม่มีเหตุสมควร ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 (สปริงนิวส์ออนไลน์, 2562: ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความต้อยทางชีวภาพของจอห์น แกสพา สปอซริม (John Gaspar Spurzhrim) ที่ว่า สมองของมนุษย์มีส่วนก่อให้เกิดพฤติกรรมในส่วนของพฤติกรรมไม่ดี เช่น ความก้าวร้าว ชอบทำลาย การต่อสู้ ในส่วนที่เกี่ยวกับความรู้ผิดชอบชั่วดี เช่น รักลูก เมตตา เป็นมิตร เช่นเดียวกับการกระทำทารุณสัตว์ ที่มักเกิดจากการไร้คุณธรรม กล่าวคือ ไร้ความเมตตา กรุณาจนทำให้เกิดอาชญากรรม (ปิยะพร ตันณีกุล, 2558: 112) ในอีกปัจจัยหนึ่ง คือ การที่ผู้กระทำผิดไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ เอาอารมณ์ความรุนแรงความโมโหไปลงที่สัตว์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการควบคุมตนเอง ที่ว่า ความสามารถในการระงับยับยั้ง พลังอำนาจในการควบคุมอาการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความหุนหันพลันแล่น การชอบเสี่ยง การชอบใช้กำลังกาย การเป็นคนเจ้าอารมณ์ การยึดตัวเองเป็นจุดศูนย์กลาง โดยสิ่งเหล่านี้มีผลก่อให้เกิดการกระทำความรุนแรงต่อสัตว์

2) ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม สาเหตุที่ผู้กระทำผิดกระทำผิด อาจเกิดจากสภาพความเป็นอยู่หรือเกิดจากค่านิยมที่เป็นตัวกระตุ้นให้เลือกที่จะดำเนินชีวิตในรูปแบบนั้น เช่น การเห็นคนตีสัตว์ทุกวันจนชินตา พ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวทำให้เห็น ทำให้ไม่รู้สึกอะไรเวลาที่ได้พบเจอ เช่น การที่คนในชุมชนไล่จับสุนัขด้วยวิธีทารุณกรรมแล้วนำไปแลกถังพลาสติกซึ่งพบในภาคอีสานของประเทศไทย ซึ่งสุนัขที่ถูกนำไปแลกก็จะถูกนำไปประกอบอาหารทั้งที่มีใช้สัตว์ที่เหมาะสมแก่การปรุงอาหารหรือถูกส่งไปขายต่อยังต่างประเทศซึ่งเป็นเรื่องที่คุณชินต่อสายตาผู้คนทำให้ไม่เกิดความคิดที่ว่าสิ่งนั้นเป็นการทารุณกรรมสัตว์วิธีทางหนึ่ง หรือในกรณีของการนำช้างมาเร่ร่อนขอทาน ซึ่งเข้าลักษณะเป็นการใช้ให้สัตว์ให้ทำงานอันไม่สมควร และถือเป็นการทารุณกรรมสัตว์รูปแบบหนึ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 (โพสทูเดย์, 2557: ออนไลน์) ตัวอย่างเหล่านี้สอดคล้องกับทฤษฎีอาชญากรรมกับพัฒนาการในการกระทำผิดของโรเบิร์ต เจ แซมป์สัน (Robert J. Sampson) และ จอห์น เอช ลอบท์ (John H. Laub) ที่ว่า การกระทำผิดสามารถเกิดได้ในทุกช่วงวัย ซึ่งในระหว่างทางแห่งการดำเนินชีวิตอาจมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่กลายเป็นจุดผกผันของชีวิตได้ทั้งในทางที่ดีและไม่ดี นอกจากนี้ ยังมองว่าการกระทำผิดในวัยเด็กสามารถที่จะส่งผลต่อเนื่องไปถึงวัยผู้ใหญ่ได้ หากคนนั้นมีความผูกพันทางสังคมที่ดี เช่น ความผูกพันในครอบครัว และโรงเรียนที่ดี เช่นเดียวกับการกระทำทารุณสัตว์ มักเกิดจากพื้นฐานครอบครัวที่ไม่ดี จึงทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้น (ปิยะพร ตันณีกุล, 2558: 116)

3) ปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมายการทารุณกรรมสัตว์ แม้จะมีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 แต่ยังไม่สามารถหยุดยั้งการกระทำทารุณกรรมสัตว์ได้อย่างจริงจัง เนื่องจากความไม่ตระหนักถึงปัญหาและขาดการรณรงค์ให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง การบังคับใช้กฎหมายจึงยังไม่เกิดผล ซึ่งหากพิจารณาพระราชบัญญัติดังกล่าวจะพบว่ามิได้นิยามความหมายของรูปแบบการทารุณกรรมสัตว์ไว้เป็นถ้อยคำที่ชัดเจน เช่น การเขียนตี ทูบ แขนง นำน้ำร้อนลวก เป็นต้น จึงเกิดปัญหาในด้านของการตีความและบังคับใช้กฎหมาย ทำให้ผู้บังคับใช้กฎหมายเกิดความไม่มั่นใจในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ปัญหาเรื่องการใช้ความรุนแรง การปฏิบัติต่อสัตว์ที่เป็นสิ่งมีชีวิตรวมโลกอย่างไม่เหมาะสมเป็นปัญหาที่ถูกสะสมมาช้านานในสังคมไทย โดยที่ในอดีตยังไม่มียุทธศาสตร์หรือมาตรการทางกฎหมายที่เป็นรูปธรรมโดยเฉพาะเพื่อคุ้มครองสัตว์เหล่านี้ให้พ้นจากการตกเป็นเหยื่อ จนกระทั่งสังคมเริ่มตื่นตัวและเกิดการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีการคุ้มครองสัตว์ให้พ้นจากการทารุณกรรมและเป็นที่มาของการตราพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557 อันเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์ฉบับแรกในประเทศไทย ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ผ่านการบังคับใช้มาเป็นเวลากว่า 4 ปี ซึ่งคณะผู้จัดทำพบว่า แม้จะมีกฎหมายโดยเฉพาะเพื่อคุ้มครองการทารุณกรรมสัตว์แต่ปัญหาด้านการทารุณกรรมสัตว์มิได้หมด

ไปจากสังคมไทย ฉะนั้นการมีกฎหมายคุ้มครองแต่ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่คนทั่วไป ขาดการปลูกฝังค่านิยมที่ดีมีเมตตาต่อสัตว์ ขาดการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข

5.2 ข้อเสนอแนะ

- 1) จัดให้มีการรณรงค์และสร้างกิจกรรมในสถานศึกษาต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการทารุณกรรมสัตว์โดยใช้ให้เห็นถึงผลของการทารุณกรรมสัตว์ เพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ดีแก่เยาวชน เช่น การจัดกิจกรรมประกวดสัตว์เลี้ยงแสนรัก การประกวดถ่ายภาพกับสัตว์เลี้ยง เพื่อให้เยาวชนมีความรักและเมตตาแก่สัตว์ซึ่งลดปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ในอนาคต
- 2) แก้ไขมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 โดยกำหนดเพิ่มรูปแบบของการกระทำที่ถือเป็นการทารุณกรรมสัตว์ลงในบทนิยามให้ชัดเจนและให้ครอบคลุมในทุกกรณี เพื่อมิให้เกิดเป็นข้อพิพาทในภายหลัง
- 3) เพิ่มบทลงโทษของผู้กระทำทารุณกรรมสัตว์ให้หนักขึ้น เพราะโทษที่มีในปัจจุบันเป็นโทษสถานเบา
- 4) ออกกฎหมายเกี่ยวกับการห้ามเผยแพร่การทารุณกรรมสัตว์ เพื่อป้องกันการสร้างค่านิยมที่ผิดแก่คนในสังคม

6. เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพล ยิ่งกล้า. (2559, มีนาคม). 1 ปีกับกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2562, จาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2559/mar2559-6.pdf
- นพดล ปกรณ์นิมิตดี. (2560) กฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ :บทสะท้อนมุมมองที่หายไปต่อกรณีเจ้าของสัตว์อำพราง. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2562. เข้าถึงจาก: https://www.matichon.co.th/columnists/news_537938.
- นรินทร์ ใจหวัง, (2557, 2 กันยายน 2557). ช้างเร่ร่อนปัญหาแก้ไม่ตกเพราะทำเงินหลักล้าน. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2562, จาก <https://www.posttoday.com/politic/report/316000>
- ปิยะพร ตันณีกุล. (2558). อาชีววิทยาและทันตวิทยา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.
- ร รุ่ง. ทารุณสัตว์โพสต์ลงโซเชียล ไม่รู้ว่าผิดหรือบทลงโทษเบาไป. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2562. จาก: <https://news.mthai.com/webmaster-talk/452004.html>.
- ศุทธิณี อยู่สวัสดิ์. (2558). ปัญหาการตีความกฎหมายป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและอังกฤษ. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2558 (2). 7-23.
- สปริงนิวส์ออนไลน์. (2562, 17 เมษายน). ช็อกคนรักแมว! บุคคาเฟ่แมวช่วยเกือบ 50 ชีวิต พบซากแช่ตู้เย็น-เพาะพันธุ์สฟิงซ์จิ๋ว. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2562, จาก <https://www.springnews.co.th/social/479765>
- สมชาย พงษ์พัฒนศิลป์. (2558) ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ.2558. กรุงเทพฯ: เจริญรัฐการพิมพ์.
- อนิสา ม่วงมิ่งสุข และ สุรพล ศรีวิทยา. (2561). การวิเคราะห์บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและคุ้มครองสัตว์ตามพระราชบัญญัติ ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2561 (2). 129-137.